СХВАЛЕНО
Педагогічною радою
протокол № 12
від 31.08.2026 року

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказом директора
від 31. 08.2026 року №_35__

_____ Оксана КОВАЛЬЧУК

Навчальна програма
з курсу
«Підприємництво та фінансова грамотність»
9 клас
(0,5 год/тиждень)
на 2026/2027 навчальний рік

Розроблено згідно модельної навчальної програми
«Підприємництво та фінансова грамотність. 8-9 класи»
для закладів загальної середньої освіти
(авт. Беспалко І. В., Войтицька Л. В., Тригуб О. В., Ролік В. А.),
наказ Міністерства освіти і науки України від 27 листопада 2023 року № 1449

Учитель Андрій АНДРІЙЧУК

Вступна частина

Високий рівень фінансової культури суспільства та розвиток підприємництва є невід'ємними складовими розвитку країни, її фінансової стабільності, економічної свободи та конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

Фінансова культура суспільства формується на основі рівня фінансової грамотності громадян, яка визначається рівнем знань, навичок, особливостями ставлення та поведінки у сфері управління особистими фінансами. Що вищим є рівень фінансової грамотності, то ліпше людина розуміє особливості функціонування економіки та фінансового сектору країни, а тому спроможна всебічно аналізувати ситуацію перед ухваленням особистих фінансових рішень, якість яких безпосередньо впливає на рівень її особистого фінансового добробуту, добробуту її родини та країни в цілому.

За результатами дослідження рівня фінансової обізнаності українців, проведеного у 2021 році Проєктом USAID "Трансформація фінансового сектору" у співпраці з Національним банком України за методологією Міжнародної мережі фінансової освіти Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), найвищий рівень фінансової грамотності зафіксовано в українців віком 25–34 роки (12,7 бала) та 30–59 років (12,6 бала). Найменш фінансово обізнаною є молодь віком 18-19 років (10,1 бала) та люди, старші 60 років (11,6 бала).

Низький рівень фінансової грамотності української молоді віком 18-19 років засвідчує недостатній рівень родинної та шкільної фінансової освіти в країні. Молодь, яка не отримує достатній фінансовій досвід у родинному колі та належну освіту в цьому напрямі, на жаль, є необізнаною в ключових питаннях стосовно сфери особистих фінансів.

"Підприємливість та фінансова грамотність" – це одна з ключових компетентностей, необхідна всім громадянам для особистої реалізації та розвитку, активного громадянського життя, соціальної єдності та можливості працевлаштування, тому важливим завданням сучасної української освіти є ефективне формування цієї компетентності в молодого покоління українців.

Компетентність "підприємливість та фінансова грамотність" визначена в Законі України "Про освіту" як одна з 11 ключових компетентностей, що є обов'язковою для формування у здобувачів базової середньої освіти, реалізується в тісному взаємозв'язку з іншими ключовими компетентностями.

Відповідно до додатка 3 до Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 № 235, у 8 та 9 класах передбачено вивчення предмета

"Підприємництво та фінансова грамотність", який є складовою соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі та має тісні міжпредметні зв'язки в межах інших освітніх галузей.

Навчальна програма “Підприємництво та фінансова грамотність” для 9 класів закладів загальної середньої освіти розроблена відповідно до вимог чинного Державного стандарту базової середньої освіти та Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти.

Метою модельної навчальної програми є формування фінансово-підприємницької культури підлітків, яка ґрунтується на високому рівні здобутих знань та практичних навичок в управлінні особистими фінансами та реалізації підприємницьких ідей.

Основні завдання програми:

- формувати свідоме та відповідальне ставлення до сфери особистих фінансів;
- формувати позитивне ставлення до грошей як необхідного ресурсу для досягнення фінансового добробуту та успішної
- самореалізації;
- набувати практичних навичок з постановки фінансових цілей, фінансового планування, бюджетування, заощадження та
- інвестування;
- розвивати критичне мислення та вміння приймати ефективні фінансові рішення;
- формувати розважливу та обачну поведінку у фінансовій та підприємницькій сферах, розвивати вміння управляти ризиками;
- здобувати практичний досвід у користуванні фінансовими послугами;
- формувати довіру до фінансової системи України;
- формувати належну культуру благодійності;
- розвивати вміння генерувати нові ідеї та реалізовувати їх на практиці;

- формувати комунікаційні навички та навички роботи в команді;
- набувати практичних навичок реалізації підприємницького проєкту.

Формування компетентності “підприємливість та фінансова грамотність” відповідає загальній меті базової середньої освіти, а саме розвитку природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентностей, необхідних для їх соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору подальшого життєвого шляху та самореалізації, продовження навчання на рівні профільної освіти або здобуття професії, виховання відповідального, шанобливого ставлення до родини, суспільства, навколишнього природного середовища, національних та культурних цінностей українського народу.

Відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти ключова компетентність здобувача освіти “підприємливість та фінансова грамотність” передбачає ініціативність, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї, створювати цінності у будь-якій сфері життєдіяльності; здатність до активної участі в житті суспільства, керування власним життям і кар’єрою; уміння вирішувати проблеми; готовність брати відповідальність за прийняті рішення; здатність працювати в команді для планування і реалізації проєктів, які мають культурну, суспільну або фінансову цінність, тощо.

Наскрізними вміннями, що формуються в межах ключових компетентностей, зокрема і в межах компетентності “підприємливість та фінансова грамотність”, є:

1) читати з розумінням, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення
прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) в різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов’язані з розумінням тексту, після його аналізу і добору контраргументів;

2) висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, тобто словесно передавати власні думки, почуття, переконання, зважаючи на мету та учасників комунікації, обираючи для цього відповідні мовленнєві стратегії;

3) критично і системно мислити, що виявляється у визначенні характерних ознак явищ, подій, ідей, їх взаємозв’язків, умінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях, зважати на протилежні думки та контраргументи, розрізняти факти, їх інтерпретації, розпізнавати спроби маніпулювання даними, використовуючи різноманітні ресурси і способи оцінювання якості доказів, надійності джерел і достовірності інформації;

4) логічно обґрунтовувати позицію на рівні, що передбачає здатність висловлювати послідовні, несуперечливі, обґрунтовані міркування у формі суджень і висновків, що є виявом власного ставлення до подій, явищ і процесів;
5) діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, доброчесне використання чужих ідей та їх доопрацювання, застосування власних знань для створення нових об'єктів, ідей, уміння випробовувати нові ідеї;
6) виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для вирішення проблем, активну участь у різних видах діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства, уміння брати на себе відповідальність;
7) конструктивно керувати емоціями, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, налаштовуючи себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги,
продуктивну діяльність;
8) оцінювати ризики, що передбачає вміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики, зважаючи на істотні фактори;
9) приймати рішення, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин, які призводять до їх виникнення, досягнення поставлених цілей з прогнозуванням та урахуванням можливих ризиків та наслідків;
10) вирішувати проблеми, що передбачає вміння аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми, висувати гіпотези, практично їх перевіряти та обґрунтовувати, здобувати потрібні дані з надійних джерел, презентувати та аргументувати рішення;
11) співпрацювати з іншими людьми, що передбачає вміння обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної діяльності,
планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети.

Структура курсу.

Навчальний курс "Підприємництво та фінансова грамотність" розрахований на здобувачів знань 9 кл. Навчальна програма курсу містить 6 окремих розділів, розташованих у логічній послідовності. До кожного розділу програми визначені навчальні цілі, досягнення яких передбачає успішне опанування здобувачами знань запропонованих тем.
Навчальний матеріал у **9 класі** розрахований на **35** годин.
Програма передбачає опанування **6 розділів**:
1) **"Гроші та їх призначення"** – пропонується вивчення таких тем: "Еволюція грошових відносин. Види, форми та функції грошей", "Історія сучасної гривні";

2) **“Банківські та небанківські фінансові установи”** – вивчення таких тем: “Банківська система України”, “Небанківські фінансові установи”;
3) **“Базові фінансові послуги”** – вивчення таких тем: “Фінансові послуги та їх використання під час досягнення фінансових цілей”, “Депозити. Гарантування вкладів фізичних осіб”, “Кредити. Формування кредитної історії”, “Страхування”, “Пенсійне забезпечення”, “Фінансові інвестиції та ризики”;
4) **“Захист прав споживачів фінансових послуг”** – вивчення теми “Законодавство України у сфері фінансових послуг та захист прав споживачів”;
5) **“Основи підприємництва”** – вивчення таких тем: “Підприємництво та його роль у розвитку держави”, “Особливості підприємницької діяльності”. У цьому розділі основна увага приділяється підприємницькій діяльності, як одній із форм зайнятості населення, огляду складових підприємницької компетентності та ролі підприємництва в розвитку держави;
6) «**Проєкт “Шкільне підприємництво – від ідеї до реалізації (практичний кейс)”»** – ознайомлення з такими темами: “Шкільне підприємництво”, “Формування команди”, “Вибір підприємницької ідеї”, “Обрання бізнес-моделі підприємства”, “Маркетингове дослідження”, “Інвестиційне та фінансове планування”, “Проєктний менеджмент”, “Розроблення власного бренду”, “Реалізація проєкту”, “Презентація бізнес-ідей. Запуск проєкту”, “Підведення підсумків проєкту”.

Навчальний матеріал ***розділів 1–4*** передбачає ознайомлення здобувачів знань з можливостями використання фінансових послуг та продуктів, доступних на фінансовому ринку України, в частині реалізації власних фінансових стратегій, що розглядались у першій частині курсу, у тому числі щодо захисту своїх прав як споживача фінансових послуг.

Розділи 5 та 6 курсу спрямовані на ознайомлення з основами підприємництва та отримання реальних практичних навичок з фінансової грамотності та підприємництва шляхом залучення здобувачів знань до проєктної діяльності. Теми розділу в логічній послідовності висвітлюють основні етапи створення підприємства – від пошуку ідеї до фактичної її реалізації.

Об’єднавшись у групи, здобувачі знань під керівництвом учителя мають можливість створити реально діюче шкільне підприємство та на практиці застосувати набуті знання й формувати підприємницькі навички.

Рекомендуємо опрацьовувати теми розділів **“Основи підприємництва”** та **«Проєкт “Шкільне підприємництво: від ідеї до реалізації (практичний кейс)”»** упродовж другого навчального семестру в 9 класі.

У програмі прописані рекомендовані теми, які пропонується розглянути в межах зазначених розділів, та визначено очікувані результати навчання, досягнення яких є обов’язковою умовою реалізації програми. Програма також містить перелік запропонованих видів навчальної діяльності, для зручності впровадження яких зазначено посилання на офіційні

інформаційні ресурси. Залежно від рівня підготовки учнів та технічних можливостей закладу освіти вчитель може вибирати види навчальної діяльності з наведеного переліку та/або використовувати власні.

Обов'язковою умовою для реалізації навчальної програми є використання на уроці практичних видів діяльності.

Навчальний курс "Підприємництво та фінансова грамотність" для здобувачів знань 9 класів

Очікувані результати	Зміст	Види діяльності
РОЗДІЛ І. ГРОШІ ТА ЇХ ПРИЗНАЧЕННЯ (4 год.)		
Цілі розділу: формувати позитивне ставлення до грошей, як одного з наявних ресурсів людини; розглянути еволюцію грошових відносин; сприяти зацікавленості та мотивації щодо дослідження історії становлення національної грошової одиниці України; навчити визначати справжність українських банкнот; формувати повагу до національної грошової одиниці України, як невід'ємної складової держави.		
Тема 1. Еволюція грошових відносин. Види, форми та функції грошей (2 год.)		
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1]	Ставлення до грошей на особистому та суспільному рівнях. Історія виникнення грошей. Види та форми грошей. Функції, що виконують гроші.	***Читання та обговорення*** «Притчі про мудрого батька та справжній спадок» ***Колективне обговорення:*** «Як я ставлюся до грошей» ***Вправа у групі*:** Продовжте речення: 1. *Гроші дають можливість... 2. Гроші можуть призвести до...* ***Робота з інформацією****,* поданою у таблицях: «Форми грошей залежно від зміни історичних етапів розвитку грошової системи», «Види грошей».

- дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2]		***Колективне обговорення:*** Чи зникне готівка у майбутньому, якщо цифрові платежі стануть основними?» ***Дискусія:*** Як ви відчуваєте гроші: як свободу, інструмент, страх, обмеження чи щось інше? ***Створення у групі моделі*** 50 шагів.
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1]	Вартість грошей та інфляція. Що таке валюта? Роль національної грошової одиниці у функціонуванні держави	***Обговорення*** змодельованих ситуацій. ***Робота з інформацією****,* поданою у таблиці: «Види інфляції». ***Аналіз і обговорення*** інформації, поданої на графіку: Рівень інфляції в травні (річна).

- дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1]		***Знайомство*** з видами валют, користуючись джерелами інформації. ***Дискусія:*** Чи є наявність національної валюти важливим аспектом національної незалежності і стабільності країни? Чи має готівка майбутнє і епоху цифрових фінансів? ***Обговорення*** змодельованої ситуації. ***Написанні посту*** на тему: «Чи довіряти гривні: чому українці заощаджують у доларах?»
Тема 2. Історія сучасної гривні (2 год.)		
- використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3]	Історія українських грошей. Історичні передумови виникнення гривні. Розвиток грошової одиниці в Україні.	***Обговорення в групі:*** Чому для виготовлення монет використовували золото або срібло? Чи можливо використання злитків із дорогоцінних металів як засобу платежу у сучасному світі? ***Обговорення:*** «Історичні постаті на українських банкнотах». ***Обмін думками*****:** Як наявність власної валюти впливає на економіку держави? Чи можна стверджувати, що гривня – це не лише сучасна валюта, а й історичний символ України? ***Робота з інформацією та заповнення таблиці*****:** «Етапи розвитку грошової одиниці України – від давнини до сучасності». ***Дискусія*****:** Кого з історичних особистостей ви б зобразили на новій гривневій банкноті (наприклад, 2000)?

- демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2]		
- використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1]	Процес виробництва грошей. Зображення та елементи захисту гривні. Українська нумізматика. Пам'ятні та колекційні монети.	***Обговорення в групі:*** Чому саме НБУ, а не приватна компанія має право випускати національну валюту? ***Створення ескізу*** пам'ятної монети на папері або в графічному редакторі. ***Робота з інформацією за покликанням:*** «Елементи захисту банкнот», «Як відрізнити справжні гроші від фальшивих?». ***Ознайомлення, виявлення і обговорення*** захисних елементів банкнот. ***Дискусія*:** Чи варто НБУ постійно оновлювати дизайн банкнот та додавати нові захисні елементи? ***Обговорення*** змодельованої ситуації. ***Обговорення у групі*:** Які існують в Україні музеї або відділи музеїв які спеціалізуються на нумізматиці. Які їх роль у збереженні і популяризації нумізматичної спадщини?

- переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1]		***Колективне обговорення:*** Чи вважаєте ви нумізматику цікавим хобі? Чому люди присвячують себе колекціонуванню та вивченню старих грошей? ***Зустріч*** із нумізматом вашої громади: (за можливості) або екскурсія (віртуальна) до музею грошей. ***Робота з інформацією*** за покликанням*:* «Пам'ятні монети НБУ». **Дискусія:** Чи відіграють пам'ятні монети важливу родь у збереження та популяризації національної історії і культури?
РОЗДІЛ ІІ. БАНКІВСЬКІ ТА НЕБАНКІВСЬКІ ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ (2 год.)		
Цілі розділу: ознайомити здобувачів знань з роботою банківської системи України та роботою банківської установи; окреслити перелік основних видів фінансових послуг; визначити роль та значення банківських та небанківських фінансових установ в економіці держави; розглянути діяльність та функції Національного банку України; формувати довіру до української фінансової системи.		
Тема 1. Банківська система України (1 год.)		

- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - пояснює законодавче підґрунтя економічних процесів (свої права та обов'язки, захист прав споживачів тощо) [9 СЗО 4.9.2-5] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1]	Рівні української банківської системи. Національний банк України. Робота та функції банків другого рівня. Поняття «фінансові послуги» та «фінансові продукти». Види банківських послуг.	***Читання, знайомство і обговорення*** з історією Монобанку. ***Обговорення:*** «Чи може існувати сучасна Держава без банків? ***Соціологічне опитування у класі:*** Чи довіряєте ви банкам? ***Робота з інформацією*** сайте НБУ за покликанням. ***Перегляд відео*** «Чим займається національний банк України?». ***Обговорення*** моделюючих ситуацій, виконання ролей. ***Зустріч*** з працівником банку (за можливості).
Тема 2. Небанківські фінансові установи (1 год.)		
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1]	Що таке НФУ? Види основних небанківських	***Аналіз*** фінансового ринку України. ***Робота з інформацією,*** поданою у таблиці: «Види небанківських установ».

- використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] - свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1]	установ, їх напрями діяльності (кредитні спілки, страхові компанії, ломбарди, інвестиційні фонди, недержавні пенсійні фонди, мікрофінансові організації, фінансові компанії). Види фінансових послуг НФУ. Що варто знати клієнтам НФУ?	***Обговорення:*** Які характеристики банку є правильними? ***Дискусія****:* Чому люди часто обирають небанківські фінансові установи, а не банки? ***Обговорення*** моделюючих ситуацій, підбір небанківських фінансових установ, які допоможуть у розв'язанні проблеми. ***Рольова гра:*** Фінансовий ярмарок»
РОЗДІЛ ІІІ. БАЗОВІ ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ ТА ПРОДУКТИ (8 год.)		
Цілі розділу: розглянути базові фінансові послуги та фінансові продукти; з'ясувати цільове використання фінансових послуг та продуктів під час досягнення фінансових цілей; формувати свідоме ставлення до використання фінансових послуг та продуктів; мотивувати інвестувати власні ресурси в розвиток задля досягнення фінансової свободи та життєвого успіху; з'ясувати основі види ризиків у сфері фінансових послуг.		
Тема 1. Фінансові послуги та їх використання під час досягнення фінансових цілей (1 год.)		

- використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1] - пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1]	Поняття «фінансова послуга» та «фінансовий продукт». Основні види фінансові послуг: платіжні, депозитні, кредитні, страхові послуги, послуги з пенсійного забезпечення, інвестиційні та їх характеристика. Обрання фінансових послуг та продуктів відповідно до цілей особистого фінансового планування.	***Читання та обговорення*** притчі «Про долину Рішень». ***Робота з інформацією*** подана у таблиці: «Фінансові послуги та продукти». ***Аналіз*** моделюючих ситуацій. ***Обговорення*** проблеми родини Левченків та її вирішення. ***Обговорення*** змодельованої ситуації. ***Дискусія*:** Чи всіх цілей можна досягти без кредитів? Що важливіше, інвестувати чи заощаджувати?
Тема 2. Депозити. Гарантування вкладів фізичних осіб (2 год.)		
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають	Поняття «депозит». Функції депозитів у роботі банку та економіці країни. Види депозитів.	***Обговорення змодельованої ситуації:*** кругообіг грошей та їх користь ***Робота з інформацією за покликанням*:**

зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно	Вибір депозиту та розрахунок доходу від депозиту. Депозит та податки.	як працює депозитний калькулятор та використання його на практиці https://talan.bank.gov.ua/korysne/calc/calc-deposit ***Дискусія:*** Чи можна в сучасних економічних умовах вважати банківський вклад реальним інвестиційним інструментом, чи його основна функція звелася до захисту грошей від імпульсивних витрат? ***Обговорення у групі.*** Яким чином депозит допомагає людині уникнути імпульсивних витрат? ***Робота з інформацією сайтів українських банків:*** заповнення таблиці ***Практична робота***. Розраховуємо дохід від депозиту. ***Дискусія:*** Що є більш раціональною стратегією для пересічного українця - зберігати гроші в гривні під вищий відсоток чи у доларах/євро під значно нижчий? Які аргументи «за» і «проти» кожного підходу?

оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1] - виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2]		
- використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно	Депозитний договір: умови укладання та обов'язки сторін (загальний огляд). Депозит та інфляція. Гарантування вкладів фізичних осіб. Діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) в Україні.	***Обговорення у групі.*** Ознайомтеся з прикладом типової депозитної угоди (за QR-кодом), проаналізуйте її, що вас найбільше зацікавило у ній? Обговоріть, які з ключових умов, на вашу думку є найважливішими для вкладника. ***Практична робота.*** Робота з фрагментом заяви на приєднання до Договору комплексного банківського обслуговування фізичних осіб. ***Колективне обговорення:*** -Чи несе Фонд гарантування вкладів більше користі чи шкоди банківській системі? -Які можуть бути альтернативи існуючій системі гарантування вкладів? ***Дискусія:*** Чи має держава повністю гарантувати всі банківські вклади, незалежно від суми? ***Обговорення змодельованої ситуації***

оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1] - виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2]		***Обговорення у групі*** прикладу банкрутства реального банку за цим QR кодом. ***Обговорення у групі:*** Чи можна вважати депозит надійним способом збереження грошей в умовах високої інфляції? ***Дискусія:*** Чи замінять інвестиції депозити у майбутньому? Чому молодь рідше відкриває депозити, ніж старше покоління?
Тема 3. Кредити. Формування кредитної історії (2 год.)		
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3]	Необхідність та сутність кредиту. Функції кредиту. Фінансові установи, які надають кредитні послуги (банківські та небанківські фінансові установи). Види кредитів: споживчий, на розвиток власної справи.	***Робота з інформацією:*** обговорення переваг і недоліків кредиту, користуючись таблицею. ***Обговорення*** змодельованої ситуації ***Колективне обговорення:*** У яких ситуаціях ви б ніколи не брали кредит? ***Обговорення у групі:*** життєвої ситуації (кейсу). *Колективне обговорення:* Порівняння функцій кредиту з функціями грошей.

- демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] - свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1] - виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2]		***Дискусія у групі:*** - Кредит - це порятунок чи пастка? - Чи варто брати кредит на покупку гаджета, якщо ти ще не маєш стабільного доходу?

- дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1]		
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1] - свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1] - розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з	Кредитні картки та їх можливості. Переваги та недоліки кредиту. Основні цілі кредиту під час особистого фінансового планування. Формування кредитної історії та її роль у фінансовому житті людини.	***Колективне обговорення:*** Як надмірне використання кредитки може «з'їдати» бюджет? ***Обговорення*** змодельованої ситуації. ***Складання діалогу*** між позичальником і банком. ***Робота з інформацією*** за покликанням: ознайомлення з правами банку і позичальника: https://promo.bank.gov.ua/know-your-rights-loans/ ***Обговорення у групі*** -Чи варто брати кредит, якщо мрія не є життєво необхідною? Чи варто відкласти її і зібрати кошти самостійно? -Чи варто брати кредит для того, щоб закрити/перекрити попередній кредит? ***Робота з чек-листом:*** «Чи варто брати кредит?» ***Робота з інформацією, подана у таблиці:*** Фактори, що впливають на формування кредитної. ***Обговорення у групі*** Чи варто брати кредит у молодому віці, щоб почати формувати позитивну історію? Які ризики це має? ***Дискусія:*** Кредит - це свобода вибору чи залежність на майбутнє?

використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2]		
Тема 4. Страхування (1 год.)		
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно	Поняття «страхування» та «страховий поліс». Основні форми страхування: добровільне та обов'язкове. Основні види страхування: страхування майна (рухомого та нерухомого), відповідальності, життя, здоров'я (медичне), туристичне тощо. Загальна характеристика страхового полісу та учасники страхової угоди: (страховик,	***Робота з інформацією:*** поданої у таблиці: «Основні принципи страхування». ***Обговорення*** змодельованих ситуацій у групах. ***Робота з інформацією:*** поданої у таблиці: «Які є види страхування» ***Розв'язування задачі*:** Обираємо страховку ***Робота з інформацією:*** Закон України «Про страхування» за покликанням:

оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2]	страхувальник та застрахована особа). Цілі страхування в контексті особистого фінансового планування.	https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text ***Обговорення*** змодельованої ситуації. ***Обговорення*** *у групі* змодельованої ситуації: «Обираємо страхову компанію» ***Дискусія:*** «Страхування - це марна трата грошей. Якщо нічого не сталося, ми просто даремно платимо гроші». Чи погоджуєтеся ви з такою думкою? ***Обговорення*** змодельованої ситуації.

- пояснює законодавче підґрунтя економічних процесів (свої права та обов'язки, захист прав споживачів тощо) [9 СЗО 4.9.2-5] - оцінює вартість витрат на формування (підтримку) здоров'я і порівнює їх із витратами на лікування і реабілітацію [9 СЗО 4.9.2-4]		
Тема 5. Пенсійне забезпечення (1 год.)		
- використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з	Що таке пенсія та основні цілі пенсійного забезпечення. Види пенсійного забезпечення. Рівні пенсійної системи України (загальний огляд). Різновиди пасивного доходу як альтернатива державній пенсії.	***Дискусія:*** Чи має соціальний захист гарантувати лише фізіологічне виживання (їжа, дах над головою) чи він повинен забезпечувати гідний рівень життя, що включає доступ до культури, освіти, відпочинку? ***Колективне обговорення:*** В Україні роками обговорюють повноцінний запуск другого рівня пенсійної системи. Чому, на вашу думку, його впровадження так затягується? Які ризики заважають цьому процесу, і як їх можна було б мінімізувати? ***Обговорення у групі:*** рівнів пенсійної системи, складання SWOT-аналіз трьох рівнів. ***Обговорення у групі:*** кейсів з описаними життєвими ситуаціями. ***Гра*** «Розподіл бюджету». ***Практична робота:*** Робота з онлайн-калькулятором «пенсійний калькулятор»

використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - пояснює законодавче підґрунтя економічних процесів (свої права та обов'язки, захист прав споживачів тощо) [9 СЗО 4.9.2-5] - виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2]		за покликанням: https://cost.ua/pension_calc_new/ ***Робота з інформацією*****,** поданою у таблиці: «Відмінності між пенсією та пасивним доходом».
Тема 6. Фінансові інвестиції та ризики (1 год.)		
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1]	Поняття та види інвестицій. Фінансові інвестиції: загальний огляд. Інвестиції в освіту та власний розвиток.	***Обговорення*** змодельованої ситуації. Звідки беруться гроші на інвестиції? ***Робота з інформацією*****,** поданою і таблицях «Класифікація інвестицій за об'єктом,

- виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3]	Правила фінансового інвестування та основні ризики. Цілі інвестицій у досягненні фінансового добробуту. Ризики, їх джерела та способи управління.	строком та ризиком», «Основні види інвестицій». ***Обговорення у групі*** змодельованої ситуації. ***Робота з інформацією*****,** поданою у таблиці: «*Порівняння інвестицій та фінансових інвестицій»* ***Дискусія*****:** «Чи потрібно вивчати інвестування ще в школі? Чому деякі люди бояться інвестувати?» ***Робота з інформацією,*** поданою у таблиці: «Основні ризики інвестицій та їхні джерела». ***Обговорення*** змодельованої ситуації.

- демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2]		
РОЗДІЛ IV. ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ (1 год.)		
Цілі розділу: ознайомити із законодавчою базою у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг; формувати відповідальне ставлення до користування фінансовими послугами; сприяти формуванню особистої безпечної фінансової поведінки		
Тема 1. Законодавство України у сфері фінансових послуг та захист прав споживачів (1 год.)		
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - пояснює законодавче підґрунтя економічних процесів (свої права та обов'язки, захист прав споживачів тощо) [9 СЗО 4.9.2-5] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички	Фінансові документи та їх види. Фінансові договори: основні правила укладання для споживачів фінансових послуг. Особиста відповідальність щодо використання фінансових послуг. Українське законодавство у сфері фінансових послуг. Закон України «Про захист прав споживачів фінансових послуг». Функції Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг.	***Читання та обговорення:*** «Правда життя. Історія Артема». ***Робота з інформацією*****,** поданою у таблиці: «Основні види фінансових документів». ***Обговорення*** змодельованої ситуації. ***Обговорення у групі*** за малюнком. ***Обговорення змодельованої ситуації:*** За яких умов договір може бути розірваний достроково? ***Обговорення у групі:*** «Права та обов'язки споживача та надавача фінансових послуг». ***Обговорення*** змодельованої ситуації. ***Робота з інформацією*** за покликанням: https://bank.gov.ua/ua/consumer-protection ***Робота з інформацією****:* основні закони, які регулюють сферу фінансових послуг.

через систематичність повторення[9 СЗО 4.3.1-2] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2]		***Дискусія:*** Чи має держава втручатися в стосунки між клієнтом і банком? Де межа між захистом і обмеженням свободи? Як ви думаєте, хто більше відповідальний за фінансову безпеку: держава, фінансова установа чи сам споживач? ***Колективне обговорення:*** Чи вважаєте ви, що в Україні достатньо механізмів захисту фінансових прав людини? Які існують відмінності між захистом прав споживачів фінансових послуг в Україні та інших країн?
РОЗДІЛ V. ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА (2 год.)		

Цілі розділу: ознайомити з поняттям “підприємництво” та його видами; розглянути особливості ведення підприємницької діяльності в Україні; з’ясувати переваги та недоліки підприємницької форми зайнятості; формувати позитивне ставлення до підприємництва та його розвитку в Україні.		
Тема 1. Підприємництво та його роль у розвитку держави (1 год.)		
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - визначає способи доброчинної діяльності [9СЗО 4.10.1-1] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1]	Поняття «підприємництво» та «підприємство». Роль підприємництва в розвитку держави. Види підприємницької діяльності. Соціальне підприємництво. Законодавство та оподаткування у сфері підприємницької діяльності. Розвиток підприємництва в Україні та його державна підтримка.	***Читання та обговорення*** інтерв’ю Іллі Дасюка. ***Робота з інформацією,*** поданою у таблицях: «Основні форми підприємницької діяльності», «Основні вид підприємницької діяльності». ***Робота з інформацією*****:** Порівняння підприємництва та підприємства ***Виконання творчого завдання*** у групі: «Підприємництво майбутнього». ***Наведення і обговорення*** прикладів соціального підприємництва у області, районі. ***Розв’язання і обговорення*** змодельованої ситуації у групі. ***Обговорення:*** Як держава допомагає підприємництву в Україні, вашій громаді? Наведіть конкретні приклади. ***Знайомство з етапами:*** Як розпочати власну підприємницьку діяльність? ***Обговорення*** про податки та їх види. ***Знайомство*** з основними прикладами підтримки підприємництва в Україні. ***Обговорення*** змодельованої ситуації. ***Дискусія:*** Чи повинна держава допомагати бізнесу?

		Робота з картосхемою «Відкриття /закриття нових компаній в Україні у першому півріччі 2025 році».
Тема 2. Особливості підприємницької діяльності (1 год.)		
- пояснює прості економічні концепції [9 СЗО 4.9.1-1] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - визначає способи доброчинної діяльності [9СЗО 4.10.1-1] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1] - свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1]	Портрет сучасного підприємця. Підприємницькі навички та формування підприємницької компетентності згідно з рамкою підприємницької компетентності. Історії успішних підприємців.	***Робота з інформацією, поданою у таблиці:*** «Відмінності між підприємницькою зайнятістю та найманою працею» ***Колективна робота:*** за методикою «Світове кафе» встановити переваги та недоліки підприємницької форми зайнятості. ***Складання*** портрету сучасного підприємця, порівняння з моделлю, поданою на малюнку. ***Ознайомлення*** з ТОПпорадою «Як розвивати підприємницькі здібності». ***Робота з інформацією*** «Рамка підприємницької компетентності молоді в Україні». *Складання* таблиці. ***Обговорення життєвих ситуацій*** (власний досвід). ***Ознайомлення*** з «Історією успіху «Нової пошти»: від стартапу до лідера ринку» ***Обговорення*** змодельованої ситуації. ***Дискусія:*** Чи може один підприємець змінити життя цілого міста? Наведення власних прикладів.
РОЗДІЛ VI. ПРОЄКТ "ШКІЛЬНЕ ПІДПРИЄМСТВО: ВІД ІДЕЇ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ" (практичний кейс) (11 год.)		
Цілі розділу: ознайомити з діяльністю діючих шкільних підприємств; формувати на практиці підприємницькі навички; розвивати підприємницьке мислення; сприяти розвитку "м'яких" навичок; формувати відповідальне ставлення щодо		

вибору підприємницької форми зайнятості у власному житті; сприяти створенню регіональних/ всеукраїнських спільнот шкільних підприємств; формувати високу культуру підприємництва в Україні		
Тема 1. Шкільне підприємництво (1 год.)		
- оцінює свої сильні (зокрема талант, здібності) та слабкі сторони, використовує власний навчальний потенціал без шкоди для здоров'я [9 СЗО 4.1.1-3] - аналізує інформацію щодо професій та їх здобуття [9 СЗО 4.1.1-5] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення [9 СЗО 4.3.1-2] - визначає мотивацію власної діяльності, формулює мету і цілі діяльності [9 СЗО 4.6.1 - обґрунтовує взаємозв'язок між професійним, особистим і сімейним майбутнім [9 СЗО 4.6.2-2] - визначає способи доброчинної діяльності [9СЗО 4.10.1-1] - обґрунтовує сутність волонтерської діяльності [9 СЗО 4.10.1-2]	Поняття «шкільне підприємництво» та особливості його функціонування. Іноземний та український досвіди у створенні та діяльності шкільних підприємств. Соціальне шкільне підприємництво. Благодійництво – складова сучасного підприємництва.	***Обговорення у групах*** досвіду України: https://bit.ly/2LeFdr7; досвіду Німеччини: https://bit.ly/2DaVfhf; ***дослідження*** практичних кейсів українських соціальних шкільних підприємств, зокрема з'ясувати питання їх реєстрації та оподаткування: https://schoolofme.me/sse; ***онлайн-зустріч*** (за можливості офлайн) з представниками діючих соціальних шкільних підприємств.
Тема 2. Формування команди (1 год.)		
- використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2]	Установлення спільних робочих правил. Розподіл ролей. Командні цінності. Визначення форми внутрішньої комунікації.	***Обговорення у групі*:** висловів про командну роботу основних якостей командного лідера

- обирає доцільну стратегію поведінки в конфлікті [9 СЗО 4.4.1-4] - визначає мотивацію власної діяльності, формулює мету і цілі діяльності [9 СЗО 4.6.1 - визначає потребу витрат часу на різні види діяльності [9 СЗО 4.6.1-4] - виявляє ініціативу і координує роботу групи для досягнення визначеного результату [9 СЗО 4.7.1-1] - виступає посередником у запобіганні чи вирішенні конфлікту [9 СЗО 4.7.1-2] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] - виокремлює прояви дискримінації, виникнення стереотипів, когнітивних викривлень, ідеалізації [9 СЗО 4.8.1-3]	Облаштування додаткового робочого місця команди.	***Дискусія:*** Скільки має бути членів у команді? Чи може один член команди виконувати декілька ролей? ***Практичний кейс:*** Створюємо проєктну команду. ***Розв'язуємо проблему:*** Що робити, якщо один з членів вашої команди відмовляється працювати. Які ваші дії? ***Обговорення:*** Яке застосування командоутворення може знайти у життєвих ситуаціях?
Тема 3. Вибір підприємницької ідеї (1 год.)		
- визначає пріоритети в різних сферах власної навчальної діяльності, раціонально розподіляючи власні інтелектуальні, фізичні, емоційні та інші ресурси для забезпечення поступу в навчанні [9 СЗО 4.1.1-1] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень	Генерація підприємницьких ідей. Формування візії, місії та цінностей підприємства.	***групова робота:*** знайомство з прикладами бізнес-ідей для шкільного підприємництва ***пошук прикладів*** візії, місії та цінностей, що зазначені на сайтах відомих компаній; ***проведення брейнстормінгу*** генерації робочих ідей;

щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення [9 СЗО 4.3.1-2] - визначає мотивацію власної діяльності, формулює мету і цілі діяльності [9 СЗО 4.6.1 - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - корегує власні цілі, зважаючи на цілі та інтереси групи [9 СЗО 4.7.1-5] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1]		***формування*** візії, місії та цінностей підприємства.
Тема 4. Обрання бізнес-моделі підприємства (1 год.)		
- залучає авторитетний досвід і безпечні для здоров'я практики для оптимізації власної навчальної діяльності [9 СЗО 4.1.1-4] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - визначає шлях до реалізації короткострокових цілей, розробляє план відповідно до своїх сильних сторін, інтересів і досвіду [9 СЗО 4.6.1-3] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2]	Поняття «бізнес-модель». Види бізнес-моделей. Обрання найоптимальнішої бізнес-моделі шкільного підприємства.	***пошукова робота:*** дослідження різні види бізнес-моделей; ***практична робота:*** обрання бізнес-моделі власного підприємства; ***отримання консультації*** від експертів.
Тема 5. Маркетингове дослідження ринку (1 год.)		

- вибирає доцільні та ефективні навчальні засоби та стратегії, враховуючи особливості власного організму [9 СЗО 4.1.1-2] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - уникає небезпечного/ шкідливого контенту [9 СЗО 4.2.1-2] - виробляє критерії оцінки контенту на основі знань і власного життєвого досвіду[9 СЗО 4.2.1-3] - реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення [9 СЗО 4.3.1-2] - визначає мотивацію власної діяльності, формулює мету і цілі діяльності [9 СЗО 4.6.1 - визначає шлях до реалізації короткострокових цілей, розробляє план відповідно до своїх сильних сторін, інтересів і досвіду [9 СЗО 4.6.1-3] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1]	Поняття «маркетинг», «маркетингова Стратегія» та «маркетингове дослідження». Складові маркетингової стратегії: визначення цільового ринку та сегментів ринку; визначення цільових груп клієнтів, уточнення їх потреб; аналіз конкурентів, а також сильних і слабких сторін підприємства порівняно з конкурентами; позиціонування підприємства (вибір сегмента ринку). Проведення маркетингового дослідження. Ціноутворення. Просування (реклама) та збут товарів або послуг підприємства.	***Ознайомлення та обговорення в групі:*** сутності понять: «маркетинг», «маркетингова стратегія», «маркетингове дослідження» на реальних прикладах; ***Дослідження і критичне мислення:*** пошук прикладів нативної реклами, недоброчесного маркетингу; ***Обговорення*****,** як маркетинг впливає на вибір і поведінку; ***Практична розробка ідеї:*** визначення цільової аудиторії та її потреб, аналіз конкурентів (їх сильні/слабкі сторони), виділення цінності та історії власного проєкту; ***Колективне дослідження:*** аналіз трендів у рекламі (інфлюенсери, меми, інтерактивність), вибір методів, які пасують до проєкту; ***Практична робота зі стратегією:*** брейнстормінг: як просувати продукт (акції, соцмережі, партнерства, позиціонування). ***Групова робота:*** проведення власного міні-маркетингового дослідження (ціна, канали збуту, реклама). ***Практичний кейс*****:** розробка слогану, плану просування з урахуванням емоційної складової, створення креативів.
Тема 6. Інвестиційне та фінансове планування (1 год.)		

-визначає пріоритети в різних сферах власної навчальної діяльності, раціонально розподіляючи власні інтелектуальні, фізичні, емоційні та інші ресурси для забезпечення поступу в навчанні [9 СЗО 4.1.1-1] - активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення [9 СЗО 4.3.1-2] - ощадно використовує ресурси, зважаючи на можливість повторного використання, ремонту і переробки [9 СЗО 4.5.1-1] - критично оцінює надмірність потреб і перебільшене споживання [9 СЗО 4.5.1-3] - планує витрати родини (свої) для підтримання здоров'я, безпеки і добробуту [9 СЗО 4.6.1-2] - розуміє наслідки запозичень і заборгованості для досягнення фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-3] -вирізняє чинники фінансового становища, які мають позитивний вплив на здоров'я і добробут [9 СЗО 4.9.2-7]	Поняття "інвестиційний план". Складання інвестиційного плану підприємства. Ознайомлення та вибір фінансових інструментів: заощадження; кредит; отримання грантів на розвиток власної справи; партнерство; краудфандинг; залучення інвестицій та інших ресурсів. Поняття «фінансовий план», «валовий» та «чистий» прибутки. Складання фінансового плану.	***Ознайомлення*** з поняттям інвестиційний план на основі прикладу з життя, а також з базовими фінансовими категоріями: «фінансовий план», «валовий» та «чистий» прибутки; ***практична робота:*** складання простого інвестиційного плану для своєї ідеї (обраної на попередніх етапах проєкту): скільки коштів потрібно для старту? на що підуть гроші? які ресурси можна отримати безкоштовно; ***Інтерактивна гра «Оберіть свій інструмент»: к***ожна група вирішує, яким способом вони могли б профінансувати свій проєкт, і пояснює, чому саме так, при цьому аналізує які ризики та переваги має кожен з варіантів. ***Робота з інформацією*:** складання фінансового плану в групах: прогноз доходів (скільки зможемо заробити?), прогноз витрат (які постійні та змінні витрати?), розрахунок валового та чистого прибутку. ***Колективне обговорення:*** практичний кейс «Фінансові ризики»: аналіз ситуацій: ріст ціни на матеріали на 20%, поява конкурента з нижчою ціною, відмова інвестора підтримувати проект; ***Моделювання ситуації*** як фінансові ризики можуть вплинути на фінансовий план ***Рефлексія та висновки:*** які інструменти фінансування сподобались найбільше? що нового навчилися робити? чи стало зрозуміло, як працюють інвестиції та прибуток?

Тема 7. Проєктний менеджмент (1 год.)		
- активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] -визначає пріоритети в різних сферах власної навчальної діяльності, раціонально розподіляючи власні інтелектуальні, фізичні, емоційні та інші ресурси для забезпечення поступу в навчанні [9 СЗО 4.1.1-1] - реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення [9 СЗО 4.3.1-2] - ощадно використовує ресурси, зважаючи на можливість повторного використання, ремонту і переробки [9 СЗО 4.5.1-1] - планує і за потреби обмежує використання ресурсів на різні періоди, враховуючи цілі сталого розвитку [9 СЗО 4.5.1-2] - переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3]	Поняття «проєктний менеджмент». Інструменти проєктного менеджменту. Планування проєкту.	***Теоретичне знайомство*** з поняттям «проєктний менеджмент», обговорення прикладів проєктів у школі та поза школою. ***Робота в групах***: учні у групах створюють «майндмеп» на тему «Що таке проєктний менеджмент?», додаючи приклади власних проєктів. ***Ознайомлення*** з основними інструментами, що допомагають керувати проєктом: діаграми Ганта, SWOT-аналіз, таблиці завдань, календарі проєкту, обговорення, для чого кожен інструмент використовується; ***Створення*** таблиці завдань для свого шкільного підприємства (що робимо, хто відповідає, до коли) та простої діаграми Ганта на папері або в Excel для наочного планування етапів. ***практична робота:*** планування власного проєкту: спланувати власний проєкт крок за кроком, скласти список цілей та очікуваних результатів свого шкільного підприємства, визначити етапи реалізації проєкту (підготовка, виробництво/послуги, просування, фінанси, оцінка результатів), розподілити ролі та ресурси (хто що робить, які матеріали потрібні, скільки часу займає): учні складають план проєкту для свого шкільного підприємства у форматі таблиці або плакату, використовують інструменти з

		попереднього завдання (SWOT, діаграма Ганта) для аналізу та планування. ***Обговорення у групі*:** Учні готують коротку презентацію (5–7 хв) свого шкільного підприємства та обґрунтовують вибір інструментів, клас разом аналізує сильні та слабкі сторони кожного проєкту.
Тема 8. Розроблення власного бренду (1 год.)		
- активно шукає, порівнює і зіставляє різні джерела інформації, які допомагають зменшити ризики під час прийняття рішень щодо власного здоров'я і добробуту [9 СЗО 4.2.1-1] - реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - сприймає конструктивні пропозиції (критику) як нові можливості і стимули до вдосконалення [9 СЗО 4.4.1-3] -встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] -переконливо презентує свої (спільні) ідеї іншим особам у різний спосіб, зокрема з використанням цифрових засобів [9 СЗО 4.7.1-3] - демонструє свідоме використання етичних норм, враховуючи індивідуальні цінності інших осіб [9 СЗО 4.8.1-1]	Поняття «бренд» та «брендування». Відомі бренди, їх характеристика. Створення власного бренду шкільного підприємства: назва, логотип, фірмовий стиль.	***Ознайомлення*** з поняттями «бренд» і «брендування»; ***Обговорення*** прикладів відомих брендів та їх особливості та заповнення таблиці «Відомі бренди та їх характеристики»; ***Дослідження*** відомих брендів, вивчення їх назви, логотипу та стилю, оцінка що з отриманих знань доцільно використати для власного проекту; ***проведення брейнстормінгу*:** вигадати назву бренду, створити логотип (намалювати або зробити цифровий макет) і визначити фірмовий стиль (кольори, шрифт, символи), скласти короткий опис бренду та його цінностей ***Робота з аудиторією:*** презентувати свій бренд класу, отримати та обговорити відгуки однокласників;
Тема 9. Реалізація проєкту (1 год.)		
- оцінює свої сильні (зокрема талант, здібності) та слабкі сторони, використовує	Організація виробництва. Побудова системи продажів.	***Ознайомлення*** Ознайомитися з поняттями: організація виробництва, система продажів,

власний навчальний потенціал без шкоди для здоров'я [9 СЗО 4.1.1-3] - використовує свій і чужий позитивний досвід [9 СЗО 4.3.1-3] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення [9 СЗО 4.3.1-2] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - планує і за потреби обмежує використання ресурсів на різні періоди, враховуючи цілі сталого розвитку [9 СЗО 4.5.1-2] - визначає потребу витрат часу на різні види діяльності [9 СЗО 4.6.1-4] - дотримується правил комфортного співіснування, розробляє на їх основі власні [9 СЗО 4.8.2-1] - свідомо обирає послідовність дій щодо реалізації фінансових цілей [9 СЗО 4.9.2-1] - володіє інструментами планування та контролю доходів і витрат [9 СЗО 4.9.2-2]	Фінансова звітність. Налагодження комунікації з потенційними партнерами, клієнтами.	фінансова звітність, комунікація з партнерами та клієнтами; ***Розглянути*** приклади організації виробничих та торговельних процесів у школі та бізнесі та скласти схему основних процесів реалізації вашого проєкту ***Планування та налагодження процесу виробництва продукту/послуги:*** Скласти план виробничого процесу для свого шкільного підприємства у таблиці або схемі ***Розв'язуємо проблему:*** створити план продажів з визначенням цільової аудиторії та каналів збуту (визначити канали продажів (онлайн, офлайн, ярмарки), продумати способи просування продукту) ***групова робота:*** ознайомитися з основними принципами фінансової звітності та навчитися записувати доходи та витрати для свого проекту; ***Практичний кейс:*** скласти просту фінансову таблицю для свого шкільного підприємства (планування бюджету, облік витрат та прибутку) ***Налагодження комунікації:*** ознайомитися з принципами ділової комунікації та визначити потенційних партнерів і клієнтів. ***Розробити*** короткий сценарій або шаблон листа/повідомлення для комунікації з партнерами та клієнтами
Тема 10. Презентація бізнес-ідей. Запуск проєкту (2 год.)		
- оцінює свої сильні (зокрема талант, здібності) та слабкі сторони, використовує	Вчимося презентувати проєкти.	***Дослідження:*** правил підготовки та проведення презентацій, шляхом перегляду

власний навчальний потенціал без шкоди для здоров'я [9 СЗО 4.1.1-3] - виробляє критерії оцінки контенту на основі знань і власного життєвого досвіду[9 СЗО 4.2.1-3] - реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення [9 СЗО 4.3.1-2] -моделює нові можливості власного розвитку з урахуванням труднощів і невдач [9 СЗО 4.3.1-4] - сприймає конструктивні пропозиції (критику) як нові можливості і стимули до вдосконалення [9 СЗО 4.4.1-3] - визначає потребу витрат часу на різні види діяльності [9 СЗО 4.6.1-4] - конструктивно спілкується в різних життєвих ситуаціях, що стосуються здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1-1]	Публічна презентація проєктів шкільних підприємств. Організація продажу товарів/послуг шкільних підприємств.	відео за QR кодом; ***Ознайомлення: з*** принципами ефективної публічної комунікації та продажу, на основі аналізу малюнку: «Правила ефективної презентації та продажу»; ***Планування структури та змісту*** презентації свого шкільного підприємства: визначити ключові елементи презентації (назва проєкту, ціль, продукт/послуга, унікальна пропозиція, фінанси, очікувані результати) та підготувати слайди або плакат для презентації бізнес-ідеї; ***Робота з аудиторією:*** провести презентацію бізнес-ідеї (3–5 хвилин) та відповісти на питання аудиторії; ***Практична робота:*** заповнити таблицю "План продажу", прописати де і як продавати продукти/послуги, як презентувати їх клієнтам, посилаючись на визначені канали продажу та цільову аудиторію та стратегію залучення клієнтів
Тема 11. Підведення підсумків проєкту (1 год.)		
- оцінює свої сильні (зокрема талант, здібності) та слабкі сторони, використовує власний навчальний потенціал без шкоди для здоров'я [9 СЗО 4.1.1-3] - виробляє критерії оцінки контенту на основі знань і власного життєвого досвіду[9 СЗО 4.2.1-3]	Визначення загального рівня реалізації проєкту. Фінансовий результат проєкту. Визначення сильних та слабких сторін реалізованих проєктів, унесення пропозицій щодо їх удосконалення.	***Ознайомитися*** з етапами завершення проєкту: оцінка результатів, фінансовий аналіз, виявлення сильних і слабких сторін, рефлексія команди та скласти власну схему "Етапи підведення підсумків проєкту" ***Проведення оцінки*** рівня реалізації проекту, наскільки цілі проєкту були досягнуті, порівняти заплановані та фактичні

- реалізує в законний спосіб власні потреби та інтереси, враховуючи свої можливості виявляючи наполегливість [9 СЗО 4.3.1-1] - розробляє план власних дій, визначає мотивацію, фіксує результати, адекватно оцінює свої сили, формує корисні звички через систематичність повторення [9 СЗО 4.3.1-2] - моделює нові можливості власного розвитку з урахуванням труднощів і невдач [9 СЗО 4.3.1-4] - конструктивно спілкується в різних життєвих ситуаціях, що стосуються здоров'я, безпеки та добробуту [9 СЗО 4.4.1-1] - використовує активне слухання під час комунікації; виявляє здатність зрозуміти стан і наміри співрозмовника [9 СЗО 4.4.1-2] - сприймає конструктивні пропозиції (критику) як нові можливості і стимули до вдосконалення [9 СЗО 4.4.1-3] - визначає потребу витрат часу на різні види діяльності [9 СЗО 4.6.1-4] - створює власний гнучкий план професійного майбутнього [9 СЗО 4.6.2-1] - встановлює емоційний контакт у групі [9 СЗО 4.7.1-4] - дотримується правил міжособистісного спілкування, поважаючи право співрозмовника на особистий простір [9 СЗО 4.8.1-2] -обґрунтовує індикатори для оцінки фінансового здоров'я [9 СЗО 4.9.2-6]	Аналіз залученості кожного учасника в роботі над проєктом.	результати та заповнити таблицю «План - Реальність» для свого проєкту; ***Визначити*** прибуток/збиток проєкту, скласти підсумковий фінансовий звіт (таблиця доходів і витрат). ***Обговорення в групі:*** успішні моменти і проблеми у проєкті, обговорити, що вдалося добре, а що можна покращити; ***Практична робота:*** провести SWOT-аналіз реалізованого проєкту; ***Оцінка внеску*** кожного члена команди: визначити рівень активності та відповідальності учасників, заповнити таблицю «Внесок кожного учасника» + зробити коротку самооцінку; ***Саморефлексія учнів:*** усвідомлення власного досвіду, здобутих навичок та відчуттів від роботи над проєктом: що кожен учасник отримав від роботи над проєктом, визначити свої сильні сторони та зони для розвитку, сформулювати власні висновки та ідеї для майбутніх проєктів; ***Індивідуальна робота:*** заповнити анкету саморефлексії та написати коротке есе «Мій внесок у проєкт і мої відкриття».
Резерв – 3 год.		